بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم تحقیقات و فناوری

شورای عالی برنامه ریزی

برنامه

مقطع کارشناسی

مجموعه آموزشی روانشناسی کودکان استثنائی

فهرست مطالب

فصل ۴) **سرفصل دروس**

فصل ۵) جدول سایر پیشنهادات جهت اجرای مناسب‌تر برنامه

فصل ۱

اصول حاکم بر تدوین برنامه

برنامه حاضر بر مبنای «*اصول حاکم بر تدوین برنامه های درسی دانشگاهی*» مصوب جلسه شماره ۲-۶۹۶ مورخ ۸۷/۸/۱۱ شورای برنامه ریزی (آموزش عالی) تنظیم شده است. در این راستا، در این فصل با تأکید بر برخی از این اصول و پیامدهای آن، برخی ویژگی‌های اصلی برنامه مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۱-۱.برخورد علمی با برنامه ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۱-۱-۱. در تنظیم و تدوین برنامه تلاش شده است که کلیه اجزا برنامه اعم از ساختار یا محتوی بر پایه دلایل و نتایج حاصل از اصول حاکم تعیین شوند. به همین دلیل طراحی برنامه بر مبنای یک فرایند منطقی صورت گرفته و در نهایت اهداف هر بخش از برنامه دقیقاً بیان شده و سپس بر اساس آن تکمیل شده است.

۱-۱-۲. در تدوین برنامه، اصول مدیریت پویا و استفاده از «*خود تنظیمی*» مورد تأکید قرارگرفته و از تکیه بر پیش‌فرض‌های ساختاری یا مدیریتی در رابطه با تضمین کیفیت تا حد امکان پرهیز شده است. در این دیدگاه تضمین حداقل‌های آموزشی در چارچوب مصوب برنامه و از طریق وزارت علوم، تحقیقات و فناوری صورت گرفته و تضمین مابقی استانداردها با تنظیمات و اجرای مابقی برنامه بر عهده مجری خواهد بود.

۱-۲.تأکید بر محتوی اصلی برنامه

ضمن تأکید بر انعطاف‌پذیری، حداقل‌های آموزشی به عنوان محتوی اصلی برنامه در قالب دروس الزامی و انتخابی در برنامه گنجانده شده اند. در این راستا، هسته برنامه، محتوی اصلی و تخصصی هر رشته را تضمین نموده و دروس مشترک پایه معلومات عمومی و جامعیت علمی برنامه را در یک پایه خاص تضمین می کند.

۱-۳.کار آمدی و خود تنظیمی آموزشی

۱-۳-۱.عدم همگونی دانشجویان پذیرفته شده در دانشگاه‌ها، بالاخص در رشته‌های علوم و انگیزه‌ها، علایق و استعدادهای متفاوت این‌گونه دانشجویان مدنظر قرار گرفته است. (مخصوصاً در شرایط فعلی که پذیرش به صورت متمرکز از طریق کنکور سراسری صورت می پذیرد.)

۱-۳-۲. آینده شغلی و بالاخص محدودیت‌های موجود در بازار کار و تغییرات موجود در این زمینه با توجه به توانایی‌های متفاوت دانشجویان پذیرفته شده، مدنظر قرار گرفته است.

۱-۳-۳. توانایی‌های مختلف دانشگاه‌ها در زیرشاخه‌های مختلف رشته‌های مورد نظر و همچنین مزیت‌های بومی و تنوع کادر هیئت علمی آموزشی و پژوهشی، مدنظر قرار گرفته است.

۱-۳-۴. عدم امکان بازنگری مستمر و متمرکز در کشور مورد توجه قرار داشته و عامل‌های متضمن *«خود تنظیمی»* برنامه با پس‌خور منفی در جهت اعمال عوامل لازم برای بازنگری در دروس و استاندارد آن‌ها، تأمین هیئت علمی در رشته‌های مورد نظر جامعه و بازارکار و نظایر آن مدنظر قرار گرفته است.

۱-۳-۵. تنوع علایق و همچنین ایجاد محمل مناسب جهت ادامه تحصیل در رشته‌های *«بین‌رشته‌ای»* *(interdisciplinary)* با تأکید بر عدم لزوم تصویب برنامه‌های متعدد مدنظر قرار گرفته است.

۱-٤. تأکید بر اهمیت پژوهش

ضمن تأکید بر لزوم ارائه مناسب برنامه با استانداردهای مورد نظر،

۱-۴-۱.استفاده بهینه از وقت استادان و عدم تشویق در ایجاد دروس تکراری مدنظر قرار گرفته است. امکان ارائه دروس متنوع و تخصصی با تأکید بر لزوم ایجاد زمان لازم برای استادان جهت به‌روز ماندن و پرداختن به پژوهش مورد توجه قرار گرفته‌است.

۱-۴-۲. تضمین تشکیل آسان و بدون مشکل کلاس‌ها و عدم تشویق ارائه مکرر یا موازی کلاس‌ها مورد توجه قرار گرفته است.

۱-۴-۳. تشکیل کلاس‌ها با تنوع دانشجویی (در حد امکان) به جهت آشنایی بیشتر دانشجویان با رشته‌های مجاور و مشابه و اغنا بیشتر کلاس‌ها و تمرکززدایی علمی مدنظر قرار گرفته است.

فصل ۲

تعاریف واژگان و ساختار برنامه

در این فصل ابتدا به بررسی پیامدهای اصول مطروحه در فصل ۱ پرداخته و سپس ساختار کلی برنامه را بر مبنای موارد مذکور ارائه خواهیم کرد.

۲-۱. برخی از پیامدهای اصول حاکم

برخی پیامدهای این اصول عبارتند از:

۲-۱-۱. چارچوب برنامه باید دارای یک ساختار کلی از پیش تعیین شده که در آن فقط حداقل‌های لازم تثبیت شده باشند، باشد و تعیین مابقی جزئیات باید در اختیار مجری قرار گیرد.

۲-۱-۲. برنامه باید دارای یک ساختار بلوک-بلوک با روند سلسله مراتبی *«کلی به جزئی»* باشد به این معنا که دروس بالاتر بین رشته‌های متعدد مشترک بوده و به تدریج با نزول در سلسله مراتب دروس خاص تر مطرح می‌شوند.

۲-۱-۳. هر بلوک از برنامه باید با اهداف مشخص تنظیم شده و بر مبنای این اهداف سیاستگذاری و تکمیل شود (چه از لحاظ تعداد واحد وچه از لحاظ محتوی دروس).

۲-۱-۴. دروس اجباری در برنامه فقط در حد ضرورت و فقط به جهت تضمین حداقل‌های آموزشی ظاهر می‌شوند و مابقی دروس باید در یک قالب انعطاف پذیر با اهداف مشخص ارائه شوند.

۲-۱-۵. برنامه باید شامل یک «هسته» مشخص که تضمین کننده حداقل‌های لازم در هر رشته است باشد.

۲-۱-۶. برنامه باید دارای یک بخش با حجم مناسبی مرتبط با دروس اختیاری/کهاد باشد.

۲-۲. تعاریف واژگان

در این بخش به تعریف واژگان مورد استفاده در این برنامه می پردازیم.

۲-۲-۱. برنامه

به برنامه ارائه شده در این مجموعه و جزئیات محتوی و مقررات مربوطه اشاره دارد، که در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت اجرا در کلیه دانشگاهها مصوب می شود. (این مفهوم با برنامه درسی که نهایتاً در هر یک از دانشگاهها اجرا خواهد شد متفاوت است.)

۲-۲-۲. مجموعه آموزشی

عبارت از مجموعه ای از رشته‌های مختلف است که دارای جنبه‌های مشترک علمی-آموزشی هستند و اساساً در برنامه درسی آنها وجود دروس مشترک امکانپذیر است.

۲-۲-۳. ضوابط *«در اختیار دانشگاه»*

ضوابطی در برنامه درسی هستند که توسط مرجع ذی صلاح در دانشگاه تثبیت شده و پس از آن رعایت آنها در زیر مجموعه‌های مربوطه (نظیر دانشکده-گروه-دانشجو) الزامی است. اختیار تعیین این ضوابط می تواند به زیر مجموعه‌های مربوطه با رعایت سلسله مراتب تفویض شود، مگر عبارت *«فقط در اختیار دانشگاه»* به کار رفته باشد. (مثال: نظیر معافیت دروس و ...)

۲-۲-۴. ضـوابط *«در اختیار دانشکده»*

مشابه ۲-۲-۳ ولی در رابطه با *«دانشکده»* تعریف می شود.

۲-۲-۵. ضوابط «در اختیار گروه»

مشابه ۲-۲-۳ ولی در رابطه با «گروه» تعریف می شود. چنانچه در دانشکده ای گروه وجود نداشته باشد تصمیم گیری در مورد اختیارات مربوطه به عهده دانشکده خواهد بود.

۲-۲-۶. ضـوابط *«در اختیار دانشجو»*

ضوابطی در برنامه درسی هستند که اساساً در چارچوب سایر مقررات بدون محدودیت ویژه و در اختیار دانشجو هستند. (هدایت استاد راهنما از اهمیت ویژه ای برخوردار است.)

۲-۲-۷. درس « الزامی »

درسی است که با سرفصل معین در برنامه مشخص شده و اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه توسط دانشجو الزامی است.

۲-۲-۸. درس«انتخابی»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه از بین جدولی از دروس که چارچوب آن توسط برنامه مشخص شده است، الزامی است.

۲-۲-۹. درس «اختیاری»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات *«در اختیار دانشجو»* است .

۲-۲-۱۰. درس «پیشنیاز»

درسی است که اخذ و قبولی در آن قبل از درس دیگری الزامی باشد.

۲-۲-۱۱. درس «همنیاز»

درسی است که اخذ آن همزمان با یا قبل از درس دیگری صورت می پذیرد.

۲-۲-۱۲. درس «پایه»

درسی است که در برنامه به دلیل آماده نمودن دانشجو به منظور گذراندن دروس اصلی و تخصصی رشته و یا به علت افزایش اطلاعات و تقویت بنیه علمی و عملی او و همچنین درک بهتر سایر دروس ارائه می شود.

۲-۲-۱۳. «گروه»

کوچکترین واحد آموزشی است که برنامه را در یک رشته اجرا خواهد کرد. چنانچه در ساختار دانشگاه «گروه » موجود نباشد،کلیه وظایف و اختیارات به دانشکده منتقل می شود.

۲-۳. ساختار برنامه

- دروس عمومی ۲۰ واحد
- دروس پایه و اصلی ۷۲ واحد
- دروس تخصصی ۴۰ واحد
- دروس انتخابی ۳۶ واحد

- اهداف هر یک از بخش‌های برنامه به شرح زیر است:

۲-۳-۱. دروس عمومی (جدول شماره۱)

این دروس در چارچوب آئین نامه‌های مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری تعیین می شوند.

۲-۳-۲. دروس اصلی و پایه (جدول شماره۲)

این بخش از برنامه شامل ۷۲ واحد درسی است که دانشجو موظف به اخذ و گذراندن آنها می باشد.

۲-۳-۳. دروس تخصصی (جداول شماره ۳)

دروس این بخش مجموعا ۴۰ واحد درسی تقسیم می‌شود که دانشجو موظف به اخذ و گذراندن آنها می باشد.

۲-۳-۴. دروس انتخابی (جدول شماره ۴)

دروس این بخش از برنامه به جهت تضمین حداقل‌های لازم از محتوی تخصصی در هر یک از رشته‌های موجود در برنامه تنظیم شده و دانشجو موظف است در طول دوره تعداد ۱۰ واحد از این دروس را اخذ نماید.

فصل ۳

برنامه مقطع کارشناسی
روانشناسی
کودکان استثنائی

۳-۱. جدول۱ : دروس عمومی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۱	اخلاق و تربیت اسلامی (۱ و ۲)	۲	۳۴		۳۴
۲	انقلاب اسلامی و ریشه های آن از قرن سیزدهم	۲	۳۴		۳۴
۳	تاریخ اسلام	۲	۳۴		۳۴
۴	تربیت بدنی (۱)	۱		۳۴	۳۴
۵	تربیت بدنی (۲)	۱		۳۴	۳۴
۶	زبان خارجی (۱)	۲	۳۴		۳۴
۷	زبان خارجی (۲)	۱	۱۷		۱۷
۸	فارسی (۱)	۲	۳۴		۳۴
۹	فارسی (۲)	۱	۱۷		۱۷
۱۰	متون اسلامی (آیات و احادیث)	۲	۳۴		۳۴
۱۱	معارف اسلامی (۱)	۲	۳۴		۳۴
۱۲	معارف اسلامی (۲)	۲	۳۴		۳۴
جمع		۲۰	۳۰۶	۶۸	۳۷۴

۳-۲. جدول ۲: دروس اصلی و پایه

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آسیب شناسی روانی (۱) (روانشناسی مرضی)	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی رشد (۲)
۲	آمار استنباطی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	آمار توصیفی
۳	آمار توصیفی	۲	۳۴		۳۴	- -
۴	انگیزش و هیجان	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی فیزیولوژیک
۵	بهداشت روانی	۳	۵۱		۵۱	آسیب شناسی روانی (۱) (روانشناسی مرضی)
۶	تاریخچه و مکاتب روانشناسی	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی رشد (۲)
۷	راونشناسی احساس و ادراک	۲	۳۴		۳۴	روانشناسی عمومی (۲) - فیزیولوژی عمومی (اعصاب و غدد)
۸	روان سنجی	۳	۵۱		۵۱	آمار استنباطی
۹	روانشناسی اجتماعی	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی عمومی (۲) - مبانی جامعه شناسی
۱۰	روانشناسی تجربی	۴	۳۴	۶۸	۱۰۲	راونشناسی احساس و ادراک - آمار استنباطی
۱۱	روانشناسی تربیتی	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی عمومی (۲)
۱۲	روانشناسی رشد (۱)	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی عمومی (۲)
۱۳	روانشناسی رشد (۲)	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی رشد (۱)
۱۴	روانشناسی عمومی (۱)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۵	روانشناسی عمومی (۲)	۲	۳۴		۳۴	روانشناسی عمومی (۱)
۱۶	روانشناسی فیزیولوژیک	۳	۵۱		۵۱	فیزیولوژی عمومی (اعصاب و غدد)
۱۷	روانشناسی مرضی کودک	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی رشد (۲)
۱۸	روانشناسی یادگیری (نظریه ها و مفاهیم)	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی عمومی (۲) - روانشناسی تجربی
۱۹	روش تحقیق در روانشناسی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	آمار استنباطی
۲۰	شخصیت (نظریه ها و مفاهیم)	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی رشد (۲)
۲۱	علم النفس از دیدگاه دانشمندان اسلامی	۳	۳۴		۳۴	روانشناسی عمومی (۱)
۲۲	فیزیولوژی عمومی (اعصاب و غدد)	۳	۵۱		۵۱	- -
۲۳	مبانی جامعه شناسی	۳	۵۱		۵۱	- -
۲۴	متون روانشناسی به زبانهای خارجی (۱)	۳	۵۱		۵۱	روانشناسی عمومی (۲)
۲۵	کلیات فلسفه	۳	۵۱		۵۱	- -
	جمع	۷۲	۱۱۳۹	۱۳۶	۱۲۷۵	

۳-۳. جدول ۳: دروس تخصصی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آسیب شناسی روانی (۲)	۳	۵۱		۵۱	آسیب شناسی روانی (روانشناسی مرضی)
۲	اختلالات تکلم و گفتار درمانی	۳	۵۱	۳۴	۶۸	روان شناسی رشد (۲)
۳	بهداشت روانی کودکان استثنایی و خانواده در زمینه پیشگیری از تولد کودکان عقب افتاده	۲	۵۱		۳۴	بهداشت روانی
۴	پژوهشهای عملی (انفرادی) در روان شناسی و آموزش کودکان استثنایی	۴		۱۳۶	۱۳۶	آسیب شناسی روانی (روانشناسی مرضی)
۵	روان شناسی تدریس به کودکان نابینا	۳	۳۴	۳۴	۶۸	روان شناسی رشد (۲)
۶	روان شناسی تدریس به کودکان ناشنوا	۳	۳۴	۳۴	۶۸	روان شناسی رشد (۲)
۷	روان شناسی مشاوره و راهنمائی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	آسیب شناسی روانی (روانشناسی مرضی)
۸	روان شناسی کودکان تیز هوش و روش های آموزش آنها	۲	۳۴		۳۴	روان شناسی رشد (۲)
۹	روان شناسی کودکان عقب مانده و روشهای آموزش آنها	۲	۳۴		۳۴	روان شناسی رشد (۲)
۱۰	روان شناسی کودکان ناسازگار	۲	۳۴		۳۴	روان شناسی مرضی کودک
۱۱	روشهای تغییر و اصلاح رفتار کودکان	۴	۳۴	۶۸	۱۰۲	روان شناسی مرضی کودک
۱۲	سمینار مسائل کودکان استثنائی در جهان و ایران	۲	۳۴		۳۴	روان شناسی کودکان تیز هوش و روش های آموزش آنها - روان شناسی کودکان عقب مانده و روشهای آموزش آنها -
۱۳	متون روان شناسی کودکان استثنایی به زبانهای خارجی (۲)	۳	۵۱		۵۱	متون روانشناسی به زبان های خارجی (۱)
۱۴	نظریه و کاربرد آزمونهای شناختی (هوش و استعدادها و تشخیص محدودیتهای ذهنی)	۴	۳۴	۶۸	۱۰۲	- -
	جمع	۴۰	۵۱۰	۴۰۸	۹۱۸	

- درس مذکور در **ردیف شماره ۴** طبق نظر مدیرگروه آموزشی مربوطه می‌تواند در یک یا دو ترم ارائه شود. تعداد دانشجویان ۸تا ۱۲نفر می‌باشد.

۳-٤. جدول ٤ : دروس انتخابی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آسیب شناسی اجتماعی	۲	۳۴		۳۴	مبانی جامعه شناسی
۲	اعتیاد (سبب شناسی و درمان آن)	۲	۳۴		۳۴	- -
۳	انسان شناسی در اسلام	۲	۳۴		۳۴	- -
۴	بازپروری معلولین	۲		۶۸	۶۸	- -
۵	روان شناسی و آموزش کودکان معلول	۲	۳۴		۳۴	روانشناسی مرضی کودک
۶	روان‌شناسی جنایی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	روانشناسی اجتماعی
۷	روانشناسی اجتماعی کاربردی	۲	۱۷	۳۴	۵۱	مبانی جامعه شناسی
۸	روانشناسی اجتماعی، تجربی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	روانشناسی اجتماعی
۹	روانشناسی تفاوت های فردی	۲	۳۴		۳۴	روانشناسی رشد (۲)
۱۰	روانشناسی صنعتی و سازمانی	۲	۳۴		۳۴	مبانی جامعه شناسی
۱۱	روانشناسی مدیریت	۲	۳۴		۳۴	مبانی جامعه شناسی
۱۲	فلسفه اسلامی	۲	۳۴		۳۴	کلیات فلسفه
۱۳	مددکاری اجتماعی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	- -
۱۴	کاربرد کامپیوتر در تجزیه و تحلیل آماری	۱+۲	۳۴	۳۴	۶۸	آمار توصیفی
۱۵	نگرش‌ها و تغییر آن	۲	۳۴		۳۴	کلیات فلسفه
۱۶	مقدمات ریاضی					
۱۷	تفکر وزبان	۲	۳۴		۳۴	روانشناسی رشد ۲
۱۸	اختلالات یادگیری	۲	۳۴		۳۴	روانشناسی یادگیری(نظریه‌هاومفاهیم)
	جمع	۳۶	۵۲۷	۲۳۸	۷۶۵	

نکته: دانشجویان از میان واحدهای درسی فوق ملزم به اخذ و گذراندن ۱۰ واحد درسی می‌باشند.